

ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΤΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑΣ ΔΟΥΣΗ

Οι γεωπολιτικές συνέπειες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας

Αύριο ξεκινά στη Γλασκώβη μια από τις σημαντικότερες διασκέψεις για το κλίμα. Είναι η ύστατη ευκαιρία της διεθνούς κοινότητας να μειώσει το χάσμα ανάμεσα σε όσα συμφώνησε έξι χρόνια νωρίτερα στο Παρίσι και την πρακτική εφαρμογή τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πάει στη Γλασκώβη με ένα πολύ φιλόδοξο σχέδιο, το οποίο αποτυπώνεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Το σχέδιο αυτό έχει πολλές αναγνώσεις. Από περιβαλλοντικής απόψεως είναι ένα σχέδιο που προστατεύει το κλίμα και το φυσικό κεφάλαιο της Ευρώπης και θέτει ως προτεραιότητα να γίνει η Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη έως το 2050, δηλαδή να μηδενίσει τις καθαρές εκπομπές άνθρακα.

Μια δεύτερη ανάγνωση είναι η οικονομική και κοινωνική. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποσκοπεί στη δημιουργία ενός βιώσιμου οικονομικού μοντέλου μέσα από μια σειρά μεταρρυθμίσεων που ξεκινούν από την απανθρακοποίηση του ενεργειακού κλάδου, τις πράσινες μεταφορές, την κυκλική οικονομία μέχρι μια νέα συμφωνία για τη γεωργία. Όλες αυτές οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να γίνουν με δίκαιο τρόπο, ιδίως για εκείνους που επηρεάζονται περισσότερο, δηλαδή τους εργαζομένους και τις τοπικές κοινωνίες που είχαν για χρόνια εγκλωβιστεί σε ρυπογόνες οικονομικές δραστηριότητες και τώρα καλούνται να στραφούν σε βιώσιμες εναλλακτικές. Βεβαίως, η επιτυχημένη εφαρμογή αυτού του σχεδίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βούληση των κρατών-μελών να ακολουθήσουν αυτό το μονοπάτι και να ξαναδούν συνολικά, να αναθεωρήσουν ενδεχομένως τα αναπτυξιακά τους σχέδια και τις ενεργειακές τους υποδομές. Και εδώ αρχίζουν τα δύσκολα. Πώς θα πειστούν, για παράδειγμα, η Πολωνία και η Τσεχία να καταργήσουν τον άνθρακα; Από τη στιγμή που η ΕΕ δεν έχει κοινή ενεργειακή πολιτική, τα σημεία αμφιβολίας είναι διαφορετικά για τα κράτη-μέλη και το καθένα χωριστά θα πρέπει να λάβει σημαντικές αποφάσεις για το πώς θα πετύχει τον συλλογικό ευρωπαϊκό στόχο.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία έχει και μια ακόμα ανάγνωση που αφορά την εξωτερική της διάσταση. Η εφαρμογή της θα επηρεάσει με πολλούς τρόπους την ευρύτερη γειτονιά της ΕΕ και τους εμπορικούς της εταίρους. Για παράδειγμα, θα αναδιαμορφώσει τις σχέσεις της με τους προμηθευτές ορυκτών καυσίμων, εκείνες τις χώρες που δίνουν στην Ευρώπη πετρέλαιο και φυσικό αέριο όπως η Αλγερία και η Ρωσία ή η Σαουδική Αραβία. Θα τροποποιήσει τις συναλλαγές της με τις χώρες

που παράγουν πρώτες ύλες για τις ΑΠΕ και τις καθαρές τεχνολογίες. Θα επηρεάσει επίσης το εμπόριο και τις επενδύσεις λόγω της επιβολής δασμού άνθρακα στις εισαγωγές.

Αν η Ευρώπη γίνει κλιματικά ουδέτερη σίγουρα δεν αρκεί αυτό για να σωθεί ο πλανήτης εφόσον η ΕΕ έχει πλέον ένα μικρό μερίδιο στις παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, περίπου 10%. Υπάρχει δε ο κίνδυνος η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας να προκαλέσει διαρροή άνθρακα σε άλλες χώρες και τότε η κατάσταση θα γίνει ακόμα χειρότερη. Συνεπώς, η μεγαλύτερη πρόκληση για την ΕΕ είναι να πείσει και άλλες χώρες να θέσουν φιλόδοξους στόχους, να δημιουργήσει έναν μεγάλο συνασπισμό για την κλιματική ουδερότητα κινητοποιώντας τα εταιρικά της δίκτυα και να διερευνήσει τη δυνατότητα επιβολής άνθρακα στις εισαγωγές σε συνεργασία με άλλες χώρες. Επιπλέον, η ΕΕ θα πρέπει να προετοιμάσει τη γειτονιά της και τους εμπορικούς της εταίρους για να διαχειριστούν τις συνέπειες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Όλες οι χώρες δεν έχουν τις ίδιες οικονομικές δυνατότητες ούτε την τεχνογνωσία για να προχωρήσουν την πράσινη μετάβαση. Η ΕΕ μπορεί να βοηθήσει τις πιο αδύναμες χώρες να ετοιμάσουν τα δικά τους σχέδια, αλλά και να διαχειριστούν τις καταστροφικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής ώστε να αποφύγει μαζικές μεταναστεύσεις και άλλες δυσάρεστες καταστάσεις.

Η ΕΕ ήταν από τους πρώτους που αντιλήφθηκε ότι η κλιματική δράση αποτελεί ένα θέμα που συνδέεται και με την εξωτερική πολιτική και ανέπτυξε την έννοια της κλιματικής διπλωματίας, δηλαδή την ανάγκη να συζητούνται οι κλιματικοί στόχοι και κίνδυνοι στο ανώτατο διπλωματικό επίπεδο και να ενσωματωθούν σε όλες τις πολιτικές. Τώρα καλείται να αξιοποιήσει τη διπλωματική της δεξιότητα για να πείσει και άλλες χώρες να ακολουθήσουν το βιώσιμο μονοπάτι. Η συγκράτηση της μέσης θερμοκρασίας της Γης στον 1,5 βαθμό Κελσίου είναι ακόμα εφικτή σύμφωνα με την κλιματική επιστήμη, αλλά μόνο με γρήγορες περιεκτικές των παγκόσμιων εκπομπών αυτή τη δεκαετία ώστε να αποτρέψουμε την περαιτέρω επιδείνωση της κλιματικής απορρύθμισης.

Η Εμμανουέλα Δούση είναι καθηγήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, κάτοχος της έδρας UNESCO για την κλιματική διπλωματία, ειδική σύμβουλος στο Ελληνικό Ιδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)